



pesconf.nuczu.edu.ua

ПРОБЛЕМИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Civil Security
Громадянська безпека

International Scientific Applied Conference "PROBLEMS OF EMERGENCY SITUATIONS"

Chemical Technology and Engineering
Хімічна технологія та інженерія

Physics and Materials Science
Фізика та матеріалознавство

Applied Geometry, Engineering Graphics and Information Technology
Прикладна геометрія, інженерна графіка та інформаційні технології

Cherkasy



ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ



Міжнародна
науково-практична конференція

**Проблеми
надзвичайних
ситуацій**

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Черкаси
21 травня 2026 року

Редакційна колегія

Ігор ТОЛОК, к.пед.н., доцент, лауреат Державної премії України в галузі освіти, Заслужений працівник освіти України, Національний університет цивільного захисту України;

Юрій БОГУРСЬКИЙ, начальник Управління освіти, науки та спорту Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

Олександр ДЖУЛАЙ, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Євгеній РИБКА, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Роман ПОНОМАРЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Руслан МЕЛЕЩЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Олександр ПОПОВ, д.т.н., професор, член-кореспондент Національної академії наук України, Центр інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики Національної академії наук України;

Валентин МЕЛЬНИК, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Володимир АНДРОНОВ, д.т.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Національна академія Національної гвардії України;

Василь ПЕТРУК, д.т.н., професор, Заслужений природоохоронець України, Вінницький національний технічний університет;

Jenq-Renn CHEN, PhD, Professor, National Kaohsiung University of Science and Technology (Taiwan);

Юрій ОТРОШ, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Andy DUNCAN, International Committee of the Red Cross (Switzerland);

Юлія ДАНЧЕНКО, д.т.н., професор, Національна академія Національної гвардії України;

Wolfgang Karl-Heinz REICH, Joint Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defence Centre of Excellence (Czech Republic);

Вадим НІЖНИК, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Luca ROMANO, Avvocato dell'Atomo (Italy);

Оксана КИРИЧЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Dieter ROTHBACHER, CBRN Protection GmbH (Austria);

Микола СУР'ЯНИНОВ, д.т.н., професор, Одеська державна академія будівництва та архітектури;

Erika SUZUKI, Gamma Reality Inc. (USA);

Konstantinos SOTIRIADIS, Institute of Theoretical and Applied Mechanics of the Czech Academy of Sciences (Czech Republic);

Андрій БАМБУРА, д.т.н., професор, ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій»;

Oksana TELAK, DSc, Main School of Fire Service (Poland);

Марія БАРАБАШ, д.т.н., професор, ТОВ «ЛІРА-САПР», Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»;

Oleh TURUTANOV, PhD, Comenius University (Slovakia);

Сергій БЛИК, д.т.н., професор, Київський національний університет будівництва і архітектури;

Денис ГРЕЦЬКИЙ, к.т.н., доцент, Черкаський державний технологічний університет;

Василь ГОЛІНЬКО, д.т.н., професор, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»;

Олександр ГОЛОДНОВ, д.т.н., професор, Національний авіаційний університет;

Rajnai ZOLTÁN, DSc, Professor, Óbuda University (Hungary);

Богдан ДЕМЧИНА, д.т.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»;

Laura COCHRANE, Emergent Countermeasures International Limited Company (United Kingdom);

Lucia FIGULI, PhD., Armed Forces Academy of General Milan Rastislav Štefánik (Slovakia);

Андрій КОНДРАТЬЄВ, д.т.н., професор, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова.

Відповідальний секретар: **Ніна РАШКЕВИЧ**, PhD, Національний університет цивільного захисту України.

Секретарі: **Ірина МЕЛЬНИК**, **Едуард ЩОЛОКОВ**, **Владислав ЛОМАКІН**, **Вікторія ДАГІЛЬ**, **Людмила АНДРЕЄВА**, Національний університет цивільного захисту України.

Problems of Emergency Situations: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 566 с.

У збірнику включено матеріали міжнародної науково-практичної конференції «**Problems of Emergency Situations**», яка відбулася на базі Національного університету цивільного захисту України, за такими тематичними напрямками: запобігання надзвичайним ситуаціям; моніторинг та управління у сфері цивільного захисту; реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків; хімічні технології та інженерія, радіаційний та хімічний захист; екологічна безпека та охорона праці.

Рекомендовано до друку вченою радою навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки (протокол № 3 від 24.03.2026 р.).

ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ПРИ РОБОТІ НА ПРОЇЗНІЙ ЧАСТИНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Луцик В. В.,

Цимбал Б. М., д.держ.упр., доцент

Національний університет цивільного захисту України

Дорожньо-транспортні пригоди (далі – ДТП) є одними з найпоширеніших надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Під час ліквідації наслідків дорожньо-транспортних пригод рятувальники Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) виконують завдання в умовах підвищеної небезпеки безпосередньо на проїзній частині або поблизу неї. Інтенсивний дорожній рух, обмежена видимість, несприятливі погодні умови та стресові фактори створюють значні професійні ризики для життя і здоров'я особового складу. Тому питання охорони праці рятувальників під час роботи на дорозі є надзвичайно актуальним.

Відповідно до Закону України «Про охорону праці» держава гарантує працівникам безпечні та нешкідливі умови праці незалежно від характеру виконуваних робіт [1]. Разом із тим специфіка аварійно-рятувальних робіт на автомобільних дорогах вимагає додаткового врахування факторів дорожнього руху, що регламентуються Законом України «Про дорожній рух» та Правилами дорожнього руху України та відповідними нормативно-правовими актами ДСНС України.

Аналіз умов праці рятувальників на місці ДТП свідчить, що основними небезпечними факторами є ризик наїзду транспортних засобів на особовий склад, імовірність виникнення вторинних аварій, обмежена видимість у темну пору доби та за несприятливих погодних умов. Окрему небезпеку становить психоемоційне навантаження, пов'язане з дефіцитом часу, високою відповідальністю та необхідністю одночасного виконання декількох завдань.

Згідно з чинним порядком розслідування нещасних випадків, дорожньо-транспортна пригода, що сталася під час виконання службових обов'язків, належить до нещасних випадків виробничого характеру та підлягає обов'язковому розслідуванню [2]. Це підтверджує необхідність системного підходу до управління професійними ризиками під час робіт на проїзній частині.

Відповідно до нормативно-правових документів водії повинні мати документ, що посвідчує особу, і посвідчення на право керувати транспортним засобом та які пройшли передрейсовий медичний огляд і допущені до рейсу, з оформленими дорожніми листами [3], та пройшли відповідні навчання та інструктажі з охорони праці.

Мінімізація професійних ризиків рятувальників на проїзній частині повинна здійснюватися шляхом реалізації комплексу організаційних, технічних та профілактичних заходів.

До організаційних заходів належить планування та зонування місця дорожньо-транспортної пригоди. Територія проведення аварійно-рятувальних робіт повинна бути поділена на робочу зону, яка повинна включати в себе внутрішнє коло безпеки (1-го порядку) та коло забезпечення (2-го порядку) та у випадку перевезення небезпечного вантажу – коло безпеки (3-го порядку) [4]. Також важливим організаційним рішенням є обмеження або повне перекриття дорожнього руху в зоні проведення робіт. Рішення щодо ступеня обмеження руху повинно прийматися керівником аварійно-рятувальних робіт з урахуванням інтенсивності транспортного потоку, погодних умов та часу доби. У випадках підвищеної небезпеки доцільним є повне перекриття руху на окремі ділянки

дороги або організація об'їздів, що значно знижує рівень професійного ризику для особового складу.

Не менш важливою складовою організаційних рішень є чітка координація та взаємодія між службами, які залучаються до ліквідації наслідків ДТП. Взаємодія підрозділів ДСНС, Національної поліції, екстреної медичної допомоги та дорожніх служб повинна здійснюватися за заздалегідь визначеним алгоритмом. Узгоджені дії дозволяють уникнути хаотичного руху техніки, дублювання функцій та створення додаткових небезпечних ситуацій.

Технічні заходи передбачають правильне розміщення пожежно-рятувальної техніки з метою створення умовного захисного бар'єру, коли автомобіль ставиться під кутом до огорожувальних конструкцій, використання засобів індивідуального захисту з світловідбивними або фотолюмінісцентними елементами та переносних сигнальних пристроїв. Крім того, під час виконання робіт (у світлу та темну пору доби) необхідно включати сигнально-проблискові маяки аварійно-рятувальних автомобілів та додатково у темну пору доби – габаритні вогні, групові та індивідуальні ліхтарі, світлові вежі та сигнальні ліхтарі на огорожувальних конусах, та при виконанні робіт в умовах обмеженої видимості (туман, на підйомах, за поворотами тощо) необхідно встановлювати дублюючі засоби світлової сигналізації в місцях, де їх можуть завчасно побачити учасники дорожнього руху [5].

До профілактичних заходів входить регулярне навчання та тренування особового складу з питань охорони праці, а також урахування психофізіологічного стану рятувальників і дотримання режимів праці та відпочинку.

Таким чином, професійні ризики рятувальників ДСНС при роботі на проїзній частині мають комплексний характер і потребують системного управління. Дотримання вимог нормативно-правових актів у поєднанні з практичними заходами з охорони праці сприятиме зниженню рівня травматизму та підвищенню безпеки аварійно-рятувальних робіт у зоні дорожнього руху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII: станом на 12 вересня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
2. Про затвердження Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту : наказ від 12.03.2024 № 154.
3. Про затвердження Настанови з експлуатації транспортних засобів в органах та підрозділах ДСНС України : наказ від 27.06.2013 № 432.
4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку дій аварійно-рятувальних формувань ДСНС під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій), пов'язаних із дорожньо-транспортними пригодами : наказ від 28.01.2020 № 80.
5. Про затвердження Правил безпеки праці в органах та підрозділах ДСНС : наказ від 31.12.2025 № 1661.